

Ögonblicksbilder från Kolema III.

Kalaset

En sensommardag några år efter andra världskrigets slut sitter en liten flicka i trappan till övervåningen i ett av husen i Kolema. Hon är finklädd och nykammad, på huvudet lyser en stor, röd rosett i det halvlånga håret. Men hon är inte glad, minen är trumpen och hon sparkar mot en kruka med torkade blommor som står i trappan. Hon muttrar och mumlar för sig själv: "Kalas och kalas och kalas och mat och fat och tjat. Och var inte i vägen, skrynkla inte klänningen och akta rosetten. De kan ha sina kalas bäst dom vill, jag ska inte vara med!" Flickan är trött på det som pågår i det enda huset i byn som inte vilar denna lördag eftermiddag. Förresten har aktiviteten varit stor många dagar nu, det är fest på gång. Låt oss följa med flickan in och se på förberedelserna denna stora dag när far i huset firar femtio år!

I köket härskar kalaskokerskan, fru Ekdal, över grytor och pannor, för en dryg vecka sedan var hon med för att ta hand om köttet efter slakten. Man konserverade kotletter, saltade fläsk och malde färs. Flickan fick vara med och rita fina etiketter till alla burkar, det var roligt, i dag har de bara skickat henne till matkällaren för att hämta än det ena, än det andra som måste förvaras kallt. Mor, de äldre dottrarna och pigan har förberett med bak och städning. Redan under sommaren kokade man sylt och saft och konserverade bär och frukt, mycket av förrådet kommer till användning nu. Dukar och servetter har tvättats, stärkts och manglats och varenda fönster är putsat. Trädgården har ansats, löv har räfsats och alla gångar är krattade, i dag är flaggan hissad och spänningen ökar.

Den truliga flickan tittar in i köket och betraktar kvinnorna som sysslar där, fönster och dörrar är öppna, men värmen från vedspisen gör, att hon backar undan, samtidigt som mor säger "Nu måste jag gå och göra mig i ordning. Glöm nu inte omeletten, fru Ekdal, den måste göras klar i sista ögonblicket, och så-sen, såsen får inte koka över!" Flickan ser att kokfrun tittar på mor och knycker lite på nacken." Bekymra sig inte, frun, det blir så bra så..." Mor tar med sig storasyter och går mot övervåningen, överallt är det dukat med glas och bestick och blommor på borden, fast alla tallrikar står i travar på ett långt bord i rummet närmast köket. Konstigt. Så släntrar hon iväg uppför trappan mot sovrummen och hör mor säga med kvävd röst: "Dra hårdare, du måste dra

hårdare." Hon kikar in genom dörren och blir alldeles förskräckt, mor har klätt sig i ett konsigt livstykke med snören baktill som storasyter drar i, allt vad hon förmår. Banden knyts och mors nya, blåa klänning med vita blommor tas på. Mor blir väldigt fin och flickan vågar sig in för att ge henne en kram, men mor känns inte alls om vanligt, hon är liksom hård och stel att krama. "Kom, du får vara med och se när de gör glass." säger hon och går mot trappan efter att ha satt några droppar bakom örat ur en kantig flaska med grön etikett och stjärnor på. "4711" läser flickan, nöjd med att känna igen siffrorna.

Några timmar senare har alla gäster kommit, byborna till fots, några i bil, en del trampande sina cyklar med kappor och rockar vikta över styret och en passagerare på pakethållaren. Far har fått paket och blommor, man har sjungit och hurrat och nu skall man äta. Flickan ser förvånat hur fru Ekdal och några unga kvinnor i svarta klänningar, vita förkläden och små mössor på huvudet bär in fat efter fat och ställde på bordet. Det är bröd, smör och ost, ägg och sill, skinka, sylta med rödbetor, prinskorv och köttbullar och potatis och stek och sås och grönsaker och lingon och många, många fat med mat som hon inte alls känner igen. Och faten bars ut och nya bars in hela tiden, det tog aldrig slut. Och gästerna gick fram och hämtade mat gång på gång. Fast i början verkade det, som om de inte alls ville ha något, särskilt tanterna måste både mor och far be flera gånger: "Var så god." sa far, "Ja, var så god, nu. Det är så lite så, hoppas det smakar," sa mor. Först gick alla tanter fram för att ta mat, farmor gick först, "Du är äldst" sade en tant. Där fanns sockerdricka och öl på bordet och stora bringare med svagdricka som de flesta tanterna drack. Sedan gick männen fram till matbordet, sist var det barnens tur. Allra, allra sist fick flickan gå fram till bordet med all mat. Den snälla fru Ekdal kikade in genom dörren och frågade om hon räckte upp till faten. Männen fick något att dricka i små, små glas, det var högtidligt, liksom, och de fick bara lite i taget. Då tittade de noga på varandra och sa "Skål!" och "Skål och tack!" När hon höjde sitt glas på samma sätt och sade skål till kusinerna, skrattade de åt henne och fnös, "Småglin, vet inte bättre, skåla i saft!" Men de blev allt bra tysta när det var dags att hämta efterrätt, för då fick de se glassen!!! Den blev så fin, så fin och smakade himmelskt, det sade

i alla fall de stora flickorna. Själv tyckte hon bäst om de inkokta plommonen och päronen som serverades till, ananassen var också god, men de röda vindruvorna var ganska sura. Hon hade själv fått veva en stund i blandningen av socker, grädde, ägg och lite saft som skulle bli glass. Skålen stod i en underlig gryta som det skulle vara is och salt och i, far hade hämtat glassmaskinen på mejeriet nedanför backen till Röstånga.

När de äntligen hade ätit färdigt, gick alla farbröder ut för att titta på hästarna, och fars traktor, den var han stolt över. När de kom in, satte de sig vid små bord lite här och var för att spela kort. Tanterna tittade på mors alla krukväxter, en del fotografier från sommaren beundrades, och som de pratade och skrattade! Hon blev alldeles yr i huvudet och lite trött. De andra, äldre barnen, var ute för att se sig om.

Från köket doftade det av nykockt kaffe och nu kom tårtan fram, och spettkakan och en tårta till! Alla vuxna fick återigen små glas med olika innehåll, "Konjak, punsch, likör?" frågade flickan som serverade. "Man tackar" sade männen, en och annan tände en bjud-cigarr i väntan på den grogg som skulle serveras på gottebordet, innan alla tog sig hem till sitt.

Jubilaren hittade sin yngsta dotter sovande i trappan upp till övervåningen, "Stackars liten, det har varit en jobbig dag", tänkte han. Barnets runda kinder var alldeles strimmiga av glass och hår och rosett utgjorde en enda, kletig röra. Från logen hördes dansmusik när de yngre gästerna roade sig, i köket slamrade flickorna med disken, på gårdsplanen startade en bil för att köra hem några gäster. Födelsedagskalaset i Kolema höll på att ta slut.

Anita Ockborn